

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Börsönyi Zsila

Cím: Világtalanok a világról

Forrás:

Sorozat

Bn

(Hely)

1924. 8. 8.

(Idő)

(Két "füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

362. 41

Hely

Idő

"1924"

Személy

Helvyszám

Világtalanok a világról

Csokonai Vitéz Gizella vak költőnőnél
Akik a fénytelen világban élnek, boldogabbak nálunk

Látogatás a vakok Hermína-uti intézetében

Az intézet hatalmas területen három épülethől áll, mely épületek között a pompás kert tölti be. A Hermína-utra néző titkársági épület két emeletét a titkárság, illetőleg az igazgatósági irodák, a vakok műhelyei, a vakok tulajdonát képező Homeros-mozgó és a vakok ebédlője foglalja el. A mozgóban vak zene-szek játszanak.

Egy írásban és szívből, gondolatban újra végig-megyek köztetek. Vitar Rezső, a Vakokat Gyámoltó Országos Egylet Hermína-uti intézetének derék főtítkára mellém adja a titkárnőjét, Irénkét, a vak menyasszonyt, ki bámulatos biztossággal vezet végig az intézetben.

Az intézetben csak vak leányok laknak, számra nézve száznolcvan. Teljes ellátást élveznek, ennek fejében az egyes szakiparágban dolgoznak. Az állami támogatás, sajnos, nagyon kevés.

A leányok jelenleg csak két műhelyben dolgoznak, a kötekötő műhelyben öv. Burghardt Pálné vezetésével s a székfonóban Molnár Jánosné felügyeletével. Dalolgatva, beszélgetve vidáman dolgoznak, járnak-kelnek akárcsak az épszemű emberek és munkájukat páratlan ügyességgel és alaposítással végzik. A székfonóban most a Ganz-Danubiusról készülő holland gyermekvonatok üléseit fonják.

Az internátus agilis vezetője Koller Aranka felügyelő, a vak leányok jószágos „Arany” nénije. Ő ügyel fel a közös étkezésnél és a hálótermekben. Mindenütt rend és tisztaság honol. A hálótermek szekrényeinek rengeteg „Braille” írással írott könyv, akokra a tudásszomj, hogy egyesek bizony még észre is a takaró alatt is olvassák a kitápntható domboru betűket.

A vakok társasköre

kintlakó férfiak számára létesítették. Kétszázötven férfitagja van. Köztük több házasság. — Molnár János vak, a társaskör igazgatója és Braun bácsi fogadnak. Hamar megbarátkozom valamennyiükkel. A falak mentén asztalok mellett beszélgető csoportok ülnek, egyesek a kályha mellett állnak, élénk eszmecserebe bocsátkozva.

Az egyik asztalon Braille-féle írógép. Néhány billentyűből áll csupán, hat pontnak a változtatásával jelölik a betűket, Molnár bácsi mindjárt meg is magyarázza a szerkezetét:

— A vak fiatalember — mondja — ha ismeretséget köt valamelyik látó leánykával, az első dolga, hogy megtanítsa neki a Braille írást. Ezzel egyszerűen lehet levelezni, mert a világ nem tudja meg a titkukat!

Nemesak a géppel lehet Braille-t írni. Ezzel inkább könyveket írnak. Majdnem mindenkinek van kézi íróasztala. Ennek a segítségével írják a Braille betűket a papirosra. Egyébként módjukban van a látó világgal annak betűivel is érintkezni. Meg van az egész ábécé nagy, kézbe fogható betűkből. A betűt apró szögek képezik. A betűket egy sorvezető mellé, egymás után nyomják a papirosra, úgy hogy azon lyukak alakjában jelenik meg a mondat. Csak az a baja ennek az írásnak, hogy lassu. Így a hozzátartozók, ismerősök, jóbarátok inkább maguk is megtanulják a Braille-írást.

Molnár János bácsi gépen is, kézírással is leírta a nevét így:

M O L N Á R J Á N O S

A könyvtárosnő Liebhart Mária vak nő lenyomatata a látók részére szolgáló tüs-betűkkel ezt a mondatot:

HOVÁ MERÜLT EL SZÉP SZEMED VILÁGA?...

Körül az asztaloknál élénk kártyajáték folyik. A kártyák a szélükön domboru jelekkel vannak ellátva. Csak egyet nem értek. Hogy osztják a kártyát, hiszen az osztó megérzi a jelek segítségével, hogy mit oszt!

Molnár István vakkal a domboru, kissé kiemelkedő kockájú sakktáblához ültem. A bábok rendes alaknak, csak hogy mindegyik alján egy szögcső van, melyek segítségével a kockában levő lyukacsokba illeszthetők. Így szilárdan állnak. A játékos kezei állandóan a táblán tétovázznak, megérzi azt, hogy hol állanak a figurák. Bizony, be kell vallanom, hogy én, a látó csufos mattot kaptam.

Közben beszélgetedtem. A sötétség nem zavarja a kártyásokat, ők tovább ütik az asztalt.

Egyesek a nagy, Braille-írással írott könyveket olvassák. Felcsavarom a villanylámpát. Megkérdezem az egyik olvasót, Kovács Jenőt, hogy mit olvas?

— Az „Egy magyar nábob”-ot olvasom, — feleli.

Az olvasók hangtalanul fúftatják kezüket a betűk. Látom arcukról az örömet, mellyel a gondolatokat, a pompás képeket élvezik. Néha elnevetik magukat.

Odakintről, a zeneteremből behallatszik a zongora. A vakok majdnem mind pompás muzsikusok. Molnár bácsi megszólal:

— A mi életünk épp olyan, mint a látóké. Egyformán örülünk, egyformán dolgozunk, éppen úgy törekszünk, mint a látók, csak hogy az életben többször ütközünk akadályokba.

A zeneteremben mondja a vak könyvtárosnő:

— Ami a látó embernek a természet, az nekünk a zene. A zene fölemel és boldoggá tesz.

A társalgóba, hat pár telefon-hirmondó van bevezetve. Sajnos, nem működik.

A vakok könyvtára

Kétezer kötetből áll a vakok „Braille“-írással írott könyvtára. Ezek a hatalmas könyvek 6-700 műnek felelnek meg. Például Jókai két kötetes „Köszívű ember fiait“ című műve itten tizenkét kötetben van meg. Tolsztoj egyik két kötetes műve Braille-írásban átírva huszonkilenc kötetet tesz ki. Nagyon sok művet dolgozott át „Braille“-írássá Pálffy Anna grófné, Radó Klára és Sárka, Neumann Károlyné, Németh Ilóna tanárnő és számosan mások a látók közül.

A könyvtár 6-700 művében megtalálni a világ-irodalom nagyjait, rengeteg verses könyv, szindarab, regény. Ez a vakok legkedvesebb szórakozása.

Kották is nagyszámban találhatók, szintén „Braille“-írásban.

Önképzőkörük is van, szavalóversenyeket, előadásokat, szindarabokat rendeznek, sőt táncmulatságot is. Azt mondják, nem fordul elő köztük, hogy neki menjenek egymásnak. Ének-karukat nagy gyönyörűséggel hallgattam. Kuruc-dalokat, pattogó magyar nótákat énekeltek. No meg a „zsidó-bált“. De ezt nem jól tudták — mentségükre legyen mondva.

Csokonai Vitéz Gizike

Vak leány. A nagy kálomista költő rokona. Maga is költőnő.

— Nekem szinte fáj — mondja, hogy nem vagyok ott, ahol nagy ősom, hogy nem tudok méltó lenni hozzá. Otthon, édesapám csak az „őreg poéta“ néven emlegeti Mihályt.

Gizike születése óta vak. 13 éves kora óta ír verseket. — Összes verseim, — mondja — kitepmének egy vaskos „Braille“-kötetet. Mély átérzéssel elszaval néhányat verseiből:

A FÉNYTELENSÉG VILÁGABÓL

*Én nem látom a csillagok világát,
Pedig a lelkem gyakran ott lebeg.
Te látod mindig, minden alkotnyatkor,
S hogy van, hogy meg nem ihleti szived?
Ha én látnám, külön boldogság volna
Ama világba feltekintenem,
De vágyaim szárnyaszegve visszahullnak:
Mit ugy szeretnék el nem érhetem ...*

Egy másokból:

*Szemmel nézni a szépet nem tanultam
De keresni a szívet megtanultam ...*

— Az életnek mindene a szeretet — mondja Gizike —, én a szívnek a levegőjévé tettem a szeretetet.
— Milyennek képzeled a fényt, a színeket? — kérdeztem.

— A vakoknak nincsen más, csak sejtelmük a fényről és a színekről. Ugy gondolom a fény valami nagyon szép lehet.

— Ugy várom a tavaszt — mondja Gizikének egyik vak társnője, a szép hangú, bájos kis Elter Lujzika —, mert majd akkor meleg lesz ...

Ujra énekelnek a vak leányok:

*„Nem vagyok én olyan kényes
csak a szemem fényes“.*

Ambrus Franciska, a kunság aranyvirága, megszólal:

— Imádom a fajomat, szinte érzem ereimben a magyar vér pezsdülését ...

Schulz Katóval Csörgő Hugó szindarabjáról, az „Első hajnal“-ról beszélgetünk. Még nem „látta“, de hallotta a darab meséjét.

— Én nem így oldanám meg — mondja Schulz Kató. — Csörgő Hugó nem értette meg egészen a mi világunkat. A darabban a vak fiú visszanyeri szemvilágát és meglátva vak szerelmesét — kiábrándul. A szárum, amifől visszanyerte látóképességét, elveszti hatását és újra vak marad.

— Nem így oldanám meg a problémát. Meghagynám a vak szerelmest a vakágában. Ha újra meg is vakul, a lelki harmóniája mindörökké megbomlott. Csörgő megoldása természetellenes. A lényegét nem tudta visszaadni. Szébb az örök fantázia világa!

Esze kilenc óra volt már, megszólalt az imára hívó csengő. A vak portásnő nyitotta ki az ajtót és a sötét estében előtte fényvilágok gyulltak. A lálel virágai.

Börzsönyi Béla.